

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки

Ефективна ЕКОНОМІКА

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

№ 10, 2011 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 631.11:634.8:663.25

І. О. Мельник,
кандидат економічних наук, Заступник декана з навчальної роботи за напрямом «Менеджмент», Миколаївський державний аграрний університет
К. В. Вакар,
магістрант, Миколаївський державний аграрний університет

ШЛЯХИ НАРОЩУВАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВАМИ ВИНОГРАДАРСЬКО-ВИНОРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Стаття присвячена розкриттю основних шляхів нарощування виробничого потенціалу підприємствами виноградарсько-виноробного підкомплексу. Проаналізований сучасний стан, виявлені проблеми та намічені перспективи розвитку національного ринку вина та винограду. Розглянуті шляхи удосконалення використання основних складових виробничого потенціалу: землі, трудових ресурсів, технології.

The authors elucidate the main ways of increasing production potential of enterprises of wine subcomplex. The contemporary state of identified problems and outlined the prospects of the national market of wine and grapes. Consider ways to improve use of the main components of productive capacity: land, labor, technology.

Ключові слова: виробничий потенціал, нарощування виробничого потенціалу, виноградарсько-виноробний підкомплекс.

Вступ

Виноробство є стратегічною галуззю АПК Півдня України. Однак, ситуація, що склалася на ринку вина далека від наявних можливостей. Ефективний розвиток виноградарських і виноробних підприємств можливий лише за наявності у них відповідного виробничого потенціалу, головні складові якого – земля, трудові ресурси та технологія.

Слід відзначити, що проблемам розвитку виноградарсько-виноробного підкомплексу присвячено багато робіт вчених-економістів таких, як О. Короткова, О. Гаркуша, І. Лазнюк, А. Авідзба, Г. Кулешова.

Постановка задачі

Метою статті є визначення основних шляхів нарощування потенціалу підприємств виноградарсько-виноробного підкомплексу України.

Результати

Нарощування виробничого потенціалу включає заходи щодо раціонального розміщення і оптимальної концентрації виноградних насаджень, удосконалення сортової спеціалізації, ефективного розвитку розсадництва, покращення матеріально-технічної бази галузі, організації вирощування і зберігання винограду.

Сучасний стан земельної складової виробничого потенціалу виноградарських підприємств є кризовим. Досить значна частина сільськогосподарських земель, зайнятих виноградниками, є еродована і екологічно забруднена. Причиною цього слугує недосконалість орендних відносин у країні.

Недоліками орендних відносин в нашій країні є відсутність належного організовано-правового та інформаційного забезпечення і необґрунтоване визначення розмірів та структури орендної плати. Щоб забезпечити ефективність розвитку орендних відносин в Україні необхідно забезпечити дотримання сторонами орендних умов, раціональне використання орендованих земель, розробити механізми залучення інвестицій для переоснащення та модернізації виробництва [3].

Також необхідно здійснювати якісну оцінку землі при оренді сільськогосподарських угідь. До орендарів, які погіршують стан землі необхідно вводити відповідні санкції. А орендарів, які покращують стан угідь необхідно заохочувати субсидіями, пільгами, компенсаціями.

Орендна плата в Україні, порівняно з західноєвропейськими країнами, досить низька. На нашу думку, в основу орендної плати повинна покладатися грошова оцінка землі, визначена виходячи з рентного доходу. Також, вона не повинна бути нижчою, ніж банківський відсоток на вартість орендованої землі.

У забезпеченні високоефективного розвитку виноградарства важлива роль належить оптимальному розміщенню насаджень по регіонах, окремих господарствах і ділянках з урахуванням їх природних і економічних особливостей. Основні площі виноградників України зосереджуються в Причорномор'ї. При цьому головний упор слід робити на закладку насаджень в неукриених зонах. В укритих і напівукриених регіонах доцільно саджати морозостійкі, насамперед європейські сорти. Нові виноградні насадження слід зосереджувати в районах, де ця галузь відрізняється стабільністю розвитку, забезпечує високу якість та порівняно низьку собівартість продукції і є конкурентоспроможною.

Одним із пріоритетів сучасного вітчизняного виноградарства, який сприятиме успішному конкуруванню в умовах міжнародного ринку, є вирощування екологічно чистої продукції. Відповідно, слід невідкладно запровадити державний екологічний контроль за станом ґрунтів і продукції виноградарства, а також виділити зони й розробити технології виробництва продукції для дитячого і дієтичного харчування, відновити матеріально-технічну базу виробництва столового винограду для споживання в свіжому вигляді й сировини для задоволення потреб консервної промисловості [4].

Вступ України до СОТ потребує технічного переоснащення АПК. Підвищеної уваги потребує запровадження нових поколінь техніки і обладнання, що дозволяють раціонально механізувати та автоматизувати виробництво винограду та продуктів його переробки.

Сьогодні обладнання більшості підприємств виноробної галузі застаріло як морально, так і фізично і давно вже працює на межі своїх можливостей. Тому єдиною можливістю розширення позицій на ринку виноробної продукції, а для деяких підприємств вирішення проблем виживання виробництва вина є технічне переоснащення своїх виробництв. При чому не тільки заміна фізично зношеного обладнання, а й морально застарілого, більш вдосконалим устаткуванням різної потужності [1].

Обладнання виноробних заводів повинно відповідати сучасним вимогам по економічності та зручності обслуговування, надійності, екологічності, і, по можливості, повної автоматизації та комп'ютеризації.

Технологічне обладнання винзаводів має забезпечувати [3]:

- автоматизацію процесів прийому і переробки винограду та одержання сула високої якості;
- створення умов для механізованого бродіння сула;
- автоматизацію операцій по догляду за винами при їх зберіганні;
- обладнання приміщень для зберігання та витримки вин установками з регулювання температурного режиму і відповідними технологічними ємкостями;
- запровадження бродильних апаратів, що забезпечують «м'які» процеси та виключають спонтанні викиди газів.

На жаль, машинобудування не має можливості забезпечити виноробів обладнанням. З розпадом Радянського Союзу зовсім зупинилося виробництво вітчизняного технологічного обладнання для виноробних підприємств. Отже його слід закупляти за кордоном.

Для виробництва дорогої винопродукції на експорт необхідне використання дубових бочок, тому що на Заході останніми роками користуються попитом вина, що мають тон дубу.

Витрати на укладання та вирощування виноградників є досить високими. Тому необхідна розробка та удосконалення технології вирощування виноградних насаджень з урахуванням того, що виноградники ростуть на одному місці більше 40 років, і помилки, допущені при їх закладанні виправити досить важко, а іноді – неможливо [3].

Закладка нових виноградників – це дорогавартісний процес. Досить висока вартість шпалери та посадкового матеріалу. Тому варто замислитися про заміну залізобетонних стовпчиків на опори з акації, які застосовують в Франції.

Через нестачу у господарств регіону фінансових ресурсів кількість добрив, внесених під виноградники зменшується. Отже, можна використовувати технологію,

розроблену НІВІВ «Магарач», для виробництва органічних і органо-мінеральних добрив з виноградних вичавок, лози, рідких дріжджових осадів, листя паркових зон, відходів лісопилного виробництва та інше [3].

Для боротьби зі шкідниками та хворобами, які пошкоджують виноградники, необхідно використовувати препарати нового покоління.

Для забезпечення конкурентоздатності продукції необхідно використовувати зрощення виноградників з урахуванням біологічних особливостей сорту.

Що стосується такої складової виробничого потенціалу, як технологія, то існує ціла низка проблем, серед яких: удосконалення існуючих способів одержання ігристих вин; розробка технологій виробництва нових марок вермутів, коньяків, брендів; скорочення технологічних циклів бродіння та дозрівання вин; розробка екологічно чистих способів стабілізації вин проти різних помутнень; опрацювання технологій виробництва кормового та харчового білка, харчових добавок і біологічно активних речовин з відходів виноробства; розроблення технологій виготовлення виноградних вин та коньяків із сортів винограду нової селекції.

Конкурентоспроможність виноградарських та виноробних підприємств на зовнішньому та внутрішньому ринках також значною мірою залежить від розвитку розсадництва.

В Україні майже повністю зруйновано мережу розсадників: із 66 розсадників, які вирощували саджанці винограду в 1981 році, на сьогодні продуктивно працюють близько десяти. Тому навіть ті незначні кошти, які держава чи підприємств витрачають на закладання виноградних насаджень, ідуть на закупівлю імпортних саджанців, які, як засвідчив багаторічний досвід, не забезпечують створення продуктивних, адаптованих до місцевих умов, виноградників, сприяють поширенню нових захворювань [4].

Необхідно запровадити систему сертифікації садженців. Також необхідно створити комплекс по розмноженню елітного посадкового матеріалу, а не спрямовувати велику кількість коштів на закупівлю елітних сортів винограду за кордоном, які не пристосовані для наших кліматичних умов. Тому використовувати бажано садивний матеріал вітчизняного походження. Забезпечити вітчизняне розсадництво вихідним клоновим матеріалом та здійснювати науковий супровід усіх технологічних етапів виробництва сертифікованого садивного матеріалу може Центр клонової селекції Інституту вина й виноградарства ім. В.Є.Таїрова. За останні роки тут виділено близько 50 клонів 36 сортів винограду [3, 4].

Важливою складовою виробничого потенціалу підприємств є працівники. Нажаль, в Україні не вистачає висококваліфікованої робочої сили. Ефективність виконання робіт у виноградарстві залежить від кваліфікації спеціалістів, підприємницьких та організаторських здібностей керівників господарств. Так, найгостріша потреба існує в кваліфікованому управлінському персоналі вищої ланки, необхідних для маркетингового просування та позиціонування продукції на світовий ринок.

Нині в галузі практично немає системи підготовки кваліфікованих робітників-виноградарів і виноробів, працівників середньої ланки. А спеціалістів з вищою освітою готують без урахування сучасного стану ринку праці. Тому часто на виробництво приходять малокваліфіковані люди, що призводить до значних втрат як урожаю, так і рослин. Також, у виноградарстві потрібні спеціалісти з додатковими спеціалізаціями: виноградар-селекціонер, виноградар-розсадознавець, виноградар-винороб тощо. Працевлаштування спеціалістів з вищою освітою потребує удосконалення [4].

Доцільно створити центр з підготовки та кадрового забезпечення виноградо-виноробної галузі на базі аграрних університетів країни. Центр має здійснювати поглиблену підготовку студентів четвертих-п'ятих курсів профільних вузів за обраними спеціальностями в галузі виноградарства та управління галуззю, забезпечити дієве підвищення кваліфікації спеціалістів виноградарів і виноградарів-аматорів, фермерів.

За сучасних умов соціально-економічного розвитку держави одним з найголовніших пріоритетів є оплата праці, яка відбиває складний комплекс економічних відносин, пов'язаних із грошовою винагородою найманих працівників за результатами праці та відображає дійсний економічний стан галузі.

На нашу думку, в виноградарських господарствах області необхідно запровадити поряд з основною заробітною платою використання доплат за якісне та своєчасне виконання певних видів робіт, наприклад, обрізка виноградників, збирання урожаю.

Підприємства галузі мають багато проблем, які потребують негайного вирішення. Аналізуючи праці науковців з даного питання, ми вважаємо за доцільне виділити наступні заходи щодо покращення стану галузі:

- розробити й реалізувати нормативно-правові засади формування ринку матеріально-технічних ресурсів, урегулювати питання технічної політики;
- забезпечити в повному обсязі виконання Закону України "Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу";
- розробити й реалізувати нормативно-правові засади формування ринку вина;
- удосконалити систему державного цільового кредитування технічного переоснащення аграрних підприємств;
- удосконалення митного режиму;
- сприяння ЗЕД суб'єктів АПК України;
- покращення зовнішньоекономічних зв'язків;
- інформаційне забезпечення експортування;
- сприяння підвищенню конкурентоспроможності товарів;
- фінансове сприяння;
- кадрове забезпечення;
- забезпечення координації зовнішньоекономічної діяльності.

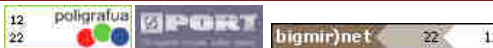
Висновки

Отже, в галузі існує багато проблем, які потребують негайного вирішення. Підприємствам необхідно розробляти та реалізувати довгострокову стратегію підприємства, яка б передбачала: здійснення продуктивних, технологічних, організаційно-управлінських та інфраструктурних інновацій, підвищення стабільності та завершеності технологічних циклів при створенні конкурентоздатної продукції, покращення якості продукції, збільшення глибини її переробки, оптимізацію цінкових умов, гнучке використання сукупного потенціалу підприємства залежно від кон'юнктури ринків, залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій, розвиток інвестиційного співробітництва; системне акумулювання даних про наявний виробничий потенціал підприємства шляхом автоматизації інформаційно-аналітичної діяльності на основі застосування новітніх інформаційних технологій з виходом у глобальну комп'ютерну мережу Інтернет; кадрове забезпечення і навчання персоналу підприємства.

Література

1. Актуальные проблемы в производстве технологического оборудования для винодельческой промышленности [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://eniw.ru/>
2. Гаркуша О.М. Проблеми розвитку виноградарсько-виноробного підкомплексу України / О.М. Гаркуша — Економіка АПК. — 2008. — №11. — с. 3—5.
3. Короткова О.В. Формування економічно сталого та конкурентоспроможного розвитку виноградарських і виноробних підприємств: дис. канд. екон. наук: 08.00.04. / О.В. Короткова — Миколаїв : МДАУ, 2009. — 210 с.
4. Лазнюк І. Грона проблем, або Як зарадити виноградній галузі [Електронний ресурс] / І. Лазнюк — Пропозиція, 2010. — №7. — Режим доступу: <http://propozitsiya.com/>

Стаття надійшла до редакції 19.10.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"